

KIRKKO JA KRISTINUSKON ALKUAJAT

Pekka Ervastian esitelmä 27.8.1910

Aikomuksena olisi nyt parissa kolmessa luennossa luoda katsaus kristinuskon alkuaikoihin, noihin meille erittäin mieltäkiinnittäviin aikoihin, katsoa, mikä käsitys silloisella seurakunnalla — tai paremmin sanoen silloisilla seurakunnilla — oli kirkosta, kirkon tehtävästä, kirkon merkityksestä, ja samalla silloin myöskin uskonnosta, kristinuskosta. Nämä ajat ovat meille erittäin mieltäkiinnittäviä, emmekä me voi edes sanoa ymmärtävämme nykyistä kristinuskkoa ja nykyistä kirkkoa, emme voi sanoa kykenevämmme sitä arvostelemaan, ellemme tunne niin tarkasti kuin mahdollista juuri tämän meidän kirkkomme ja meidän nykyisen kristinuskon varsinaista alkuhistoriaa. Mutta emme edes kykene sitä tutkimaan, emme edes oikealla tavalla, totuuden mukaisesti, kykene kristinuskon alkuaikoja tutkimaan, ja niitä moninaisia, rikkaita, merkillisiä uskonnollisia ilmiöitä, joita silloin niin paljon ilmeni, emme kykene niitäkään tutkimaan, ellei ensin ole käsitys siitä, aivan yleispätevä käsitys siitä, mitä kirkko on, mitä tämä käsite ”kirkko” tarkoittaa.

Meidän täytyy siis ensiksi sopia jonkinlaisesta yleisestä merkityksestä, yleispätevästä merkityksestä tämän sanan suhteen, tämän käsitteen suhteen. Ja taas, voidaksemme rakentaa, muodostaa itsellemme yleispätevä käsitys siitä, mitä kirkko on, meidän taas täytyy olla yhtä mieltä siitä ja tietää tosiasioihin nojautuen, mitä uskonto on, mitä uskonnollinen elämä on. Itse asiassa meidän täytyy palauttaa mieleemme moni semmoinen tosiseikka, joihin me teosofeina, varsinkin teosofisia tutkimuksia tehden, olemme tutustuneet ja joista myös alituisesti olemme puhuneet. Meidän täytyy palauttaa mieleemme muutamia tällöisiä tosiseikkoja osataksemme

ottaa oikean lähtökohdan, oikean katsantokannan, jonka mukaan sitten voimme arvostella, tutkia kristinuskon alkuaikojaa ja samalla ymmärtää omaa nykyistä kristinuskoaamme ja kirkkoa.

Kun tahdomme ensiksi muistuttaa mieleemme, mitä uskonto on, ja mitä sen yhteydessä kristinusko on, aivan semmoiselta yleispätevältä, tieteelliseltä kannalta, niin meidän itse asiassa tulee torjua luotamme väärinä kaksi käsitystä, jotka meidän aikanamme kyllä ovat yleisiä ja joista varsinkin toinen on uudempi ja voittaa paljon alaa meidänkin aikanamme. Nämä kaksi ehdystä ovat ensiksikin materialistinen erehdys siitä, mitä uskonto on, siis uskontokäsitteen suhteen, ja sitten tavallinen kristillinen erehdys siitä, mitä kristinusko on ja myöskin, mitä uskonto on, ja sen ohessa erityisesti, mitä kristinusko on.

Tuo materialistinen erehdys uskonnosta, se on lyhyesti sanoen se, joka aivan äskettäin täällä Helsingissä, vaikkei suomen- vaan ruotsinkielellä tuli edustetuksi, kun eräs tunnettu tohtori Lagerborg piti esitelmän ruotsalaisessa ylioppilasyhdistyksessä Prometheus. Hän toi silloin esille tuon materialistien taholla tavallisen käsityksen uskonnosta. Tämän käsityksen mukaan uskonto nyt on, lyhyesti sanoen, uskonnollinen määrittely on lyhyesti sanoen seuraava: mitään uskontoa yleispätevässä, yleisinhimillisessä merkityksessä ei ole, on ainoastaan olemassa uskontoja. Nk. uskontoja, niitä on kyllä aina ollut ja niitä näkyy vieläkin olevan. Näitä uskontoja on erilaisia, eri kehitysasteilla, mutta jokainen uskonto on aina yhteiskunnallinen ilmiö, sosiaalinen ilmiö. Jokainen uskonto on semmoinen yhteinen, ihmisryhmällä, suurella ihmisryhmällä yhteinen, sovittu tapa palvella jumalaa tai jumalia; semmoinen yhteinen, ulkonainen tapa suorittaa vissejä menoja, juhlamenoja, joitten avulla sanotaan sitten palveltavan jumalaa, joitten avulla lepytetään jumalaa tai päästään hänen suosioonsa. Tämä on nyt uskonto materialistien mielestä. Mitään semmoista muuta uskontoa ei heidän mielestään ole olemassa. Uskonto on aina ilmiö, aina yhteiskunnallinen, ulkonainen

ilmiö. Se on aina samalla jonkinlainen kirkko tai seurakunta, ja heillä on yhteinen tapa sitten palvella jumalaa tai jumalia. Tämä on materialistien mielestä uskonto.

Mitä me tähän sanomme? Onko tämä tosiasiaa kanssa yhtäpitävä, tämä määrittely? Onko tämä käsitys uskonnosta perustuva tosiseikkoihin, tosiasioihin, vai onko se mielikuvitusta? Meidän täytyy tunnustaa, että se epäilemättä on kannattajainsa, olkoot he kuinka tieteellisiä tahansa, mielikuvitusta, sillä se on kyllä totta, että ulkonaisessa uskonnossa aina jollakin tavalla palvellaan jumalaa tai jumalia, mutta se on yhtä totta, että uskonnollinen elämä ja uskonto sinään ei suinkaan rajoitu tähän ulkonaiseen jumalanpalvelukseen, vaan että uskonnossa itse asiassa on aivan toinen sisältö. Ja meidän aikanamme on paljon ruvettu tutkimaan uskontoa toiselta kannalta, tämmöiseltä sisäiseltä kannalta, ei ainoastaan ulkonaisena, yhteiskunnallisena ilmiönä, vaan juuri yksityisenä, individuellina, yksilökohtaisena, sielutieteellisenä ilmiönä. Ja nyt materialistit sanovat nimenomaan, että semmoista uskontoa ei ole, mutta tosiasiat puhuvat tätä vastaan. Tosiasiat näyttävät meille, ja sen todistaa uudenaikainen tutkimus, että on juuri olemassa yksilökohtainen sielutieteellinen ilmiö, jota voi sanoa syystä uskonnoksi. On nimittäin olemassa uskonnollinen kokemus. Uskonto ei ole vain semmoista ulkonaista, vaan uskonto on sisäistä elämää. Uskonto on muuta kuin ihmisen jokapäiväinen, persoonallinen elämä. Meillä on kuinka paljon esimerkkejä tahansa sekä nykyajalta että entisiltä ajoilta siitä, että ihmiset ovat kokeneet, että aina on ollut ihmisiä, jotka ovat kokeneet sielullisia, sisäisiä kokemuksia, joita voidaan sanoa uskonnollisiksi, koska ne eivät ollenkaan mahdu tavallisiin jokapäiväisen elämän kokemuksiin. Näitä tämmöisiä kokemuksia kutsutaan sitten uskonnossa eri nimityksillä: herämykseksi, mielenmuutokseksi, pyhitykseksi. Kaikenlaisilla tämmöisillä sanoilla nimitetään näitä sisäisiä, sielullisia kokemuksia. Näitä kokemuksia ei ole tehty ainoastaan kristinuskossa, eivät ainoastaan kristityt ole semmoisia kokemuksia tehneet, vaan

niitä kokemuksia on tehty kaikissa uskonnoissa. Meillä on kertomuksia muhamettilaisista yhtä hyvin kuin buddhalaisista, hindulaisista yhtä hyvin kuin kristityistä, kuinka he ovat kokeneet semmoisia sisäisiä, mystillisiä, sielullisia kokemuksia, ilmiöitä, jotka aivan nousevat yläpuolelle tavallista jokapäiväistä elämää, ja silmännähtävän selvästi todistavat sille, joka niitä kokee, että on olemassa toinen elämä kuin tämä tavallinen persoonallinen, jokapäiväinen elämä, että on olemassa elämä fyysillisen ruumiin ulkopuolella, että on olemassa elämä persoonallisen tajunnan ulkopuolella, että ihminen saattaa uppoutua suurempaan, mahtavampaan elämän tuntemiseen, kuin mitä hän suorastaan inhimillisenä olentona muuten on kokenut. Tämä on nyt yhä enemmän alaa voittava, myöskin tieteellinen käsitys uskonnosta, korkeampi käsitys uskonnosta. Uskonto on sisäinen, sielullinen ilmiö, koska ihmiset ovat tehneet kokemuksia uskonnollisella alalla. Siis tuo materialistinen käsitys, se on väärä.

Mutta teosofeina me olemme oppineet vielä enemmän. Teosofeina me olemme oppineet, että nämä tällaiset kokemukset, joita ihmiset voivat tehdä uskonnollisella alalla, että ne eivät ole mitään semmoisia satunnaisia, silloin tällöin joskus ilmeneviä ilmiöitä, tai semmoisia ilmiöitä, joita ei olisi koskaan tutkittu, semmoisia ilmiöitä, jotka voisivat olla erilaisia eri ihmisten mukaan, vaan me olemme teosofeina oppineet vielä senkin, että nämä ilmiöt ovat yhtä vanhat kuin itse ihmiskunta, että siitä saakka kuin ihminen on pyrkinyt totuuteen, siitä saakka kun ihminen on tuntenut halua tietää jotakin elämästä, siitä saakka on myös ihminen voinut kokea näitä tällaisia yliaistillisia, yliluonnollisia henkisiä kokemuksia, ja siitä saakka on myös tutkittu näitä ilmiöitä. Itse asiassa me teosofeina olemme oppineet, että näitä uskonnollisia ilmiöitä on tutkittu alusta saakka, ja että on suorastaan olemassa järjestelmä, tiede, aivan tieteellinen järjestelmä, joka käsittää kaikenlaisia tällaisia kokemuksia, jossa kaikki kokemukset on luokiteltu ja lajiteltu ja jossa on aivan huomattu ja tutkittu, että kaikki kokemukset ovat samanlaisia kaikilla

ihmisillä. Ne aivankuin nousevat aste asteelta korkeammiksi, merkillisemmiksi, mutta ne ovat aina samanlaisia samoilla asteilla.

On siis itse asiassa olemassa tiede — me sanomme: salainen tiede — joka on näitä asioita tutkinut ammoisista ajoista saakka. Ja tämän tieteen valossa nämä kaikki uskonnolliset kokemukset ovat aivan yleisinhimillisiä, ovat aivan kaikista ajoista ja paikoista ja eri uskonnoista riippumattomia. Täytyy aivan tehdä ero ulkonaisen uskonnon ja sitten sisäisen, salaisen uskonnon välillä, ulkonaisen jumalanpalveluksen — jopa vielä ulkonaisen maailmankatsomuksen — välillä, ja sitten sisäisen salaisen kokemuksen välillä. Itse asiassa me teosofeina sanomme, että uskonto sisäisessä merkityksessä on tiedettä. Ainoastaan ulkonaisimmin katsoen uskonto on jumalanpalvelusta, merkityksessä erityisten menojen suorittaminen. Se on kaikista ulkonaisin kuori uskonnosta. Sisempi muoto uskontoa on uskontofilosofia erilaisina maailmankatsomuksina ja erilaisina uskontoina, ja kaikista sisimpänä uskonto on todellista henkistä kokemusta. Näin me teosofeina olemme uskonnosta oppineet, ja tämä kanta vaikkei se tässä viimeisimmässä muodossaan ole saanut vielä aivan yleistä tunnustusta, se kuitenkin voittaa yhä enemmän alaa. Ja tieteellisesti voi sanoa olevan jo myönnetty, että on olemassa uskonnollisia, sielullisia kokemuksia. Siis meillä täytyy olla tämä käsitys uskonnon yleispätevyydestä, uskonnosta todellisena, inhimillisenä ilmiönä. Meillä täytyy olla tämä käsitys uskonnon arvosta, ennenkuin me voimme tutkia uskonnollisia ilmiöitä.

Ja sitten on olemassa tuo toinen erehdys, kristillinen erehdys uskonnon suhteen, kristinuskon suhteen. Mikä tämä on, tämä kristillinen erehdys? Se on siinä, että kristityt uskovaiset uskovat enimmäkseen, voimme sanoa: yksinomaan, että vaikka on olemassa toisia uskontoja, niin oikeastaan ei ole olemassa muuta kuin yksi todellinen uskonto, nim. kristinuskko. Kristityt aivan kasvavat siihen käsitykseen, että heidän kristinuskonsa on, jollei ainoa, ainakin paras, ainakin

merkillisin, ainakin poikkeavin kaikista muista siinä suhteessa, että muut uskonnot, ne ovat tietysti ihmistekoa, mutta kristillinen uskonto, kristinusko, se on erityisesti jumalan ilmoittama. Tämä käsityshän on aivan tavallinen, aivan yleinen kristityillä. Sentähden me tunnemme sääliä pakanoita ja epäuskoisia kohtaan, tahtoisimme heitä kääntää, heitä saattaa kristityiksi, koska kristinusko on ainoa, joka voi viedä ihmisiä totisen jumalan luo, koska kristinusko on ainoa, joka voi viedä ihmisiä pelastukseen. Me tiedämme, että niinkin etevä historioitsija, kristinuskon tuntija, kuin professori Harnack Berliinissä, että hänkin on lausunut, että kun oikein tulee kysymys uskonnosta ja ihmisen uskonnollisesta tarpeesta, silloin ei voi tulla kysymykseen muita uskontoja kuin kristinusko, sillä kristinusko yksin voi tyydyttää ihmisen tosi sisäisiä tarpeita. Ja miksikä muka? Sentähden, että kristinusko tuo pelastuksen sanoman, sentähden, että kristinusko opettaa jumalan rakkautta tuossa erityisessä, merkillisessä merkityksessä, jumalan rakkautta siinä muodossa, että hänen poikansa on antanut itse henkensä ja elämänsä ihmiskunnan puolesta ja vetänyt rakkaudellaan ihmiset jumalan luo. Tämähän on nyt kristinuskon sisällys. Me tiedämme, että kristinuskon ydinoppi, sen keskusoppi, sen keskusaate on tämä pelastusoppi, Jeesus Kristuksen pelastus, kuinka hän on pelastanut ihmiskunnan. Tämä on kristinuskon ydin.

Kristityt esim. vastustavat teosofiaa. Mehän usein kuulemme, kuinka uskovaiset moittivat teosofiaa siitä, että teosofia on Antikristuksen oppia. Se on kirkon vastustaja, se on kristinuskon vihollinen sentähden, että se tulee toimeen kehitysoppinsa avulla ilman jumalallista vapahtajaa, ilman Jeesus Kristusta. Se vetää ihmisiä mukanaan jumalan, totuuden luo ilman vapahtajaa, ja sentähden se on kristinuskon oikea vastustaja, niinkuin kristityt uskovaiset arvostelevat teosofiaa. Ja meidän täytyy todella syystä kysyä, onko heidän sanoissaan mitään perää, onko se totta, että kristinuskon oppi ihmiskunnan pelastuksesta ja vapahduksesta on uutta ja ennen kuulumatonta? Onko se aivan uutta, onko se ihmeellisellä

tavalla uutta, ennen kuulumatonta, onko se todella luonnon kannalta, itse elämän ja totuuden kannalta, onko se totuus? Onko se semmoinen merkillisempi, mystillisempi totuus kuin mitä ennen koskaan on ilmoitettu, että on olemassa vapahtaja, joka pelastaa ihmiskunnan?

Ensiksi silloin kiinnitämme huomiomme tuohon kohtaan: onko tämä oppi vapahtajasta, ihmiskunnan pelastuksesta vapahtajan avulla, onko tämä oppi uusi ja ennen kuulumaton, onko se kristillinen aivan erityisellä tavalla, eikö ole siitä ennen mitään tiedetty? Ja sitten toiseksi täytyy meidän kysyä: kuinka on luonnossa, kuinka on todellisuudessa, voiko ihminen tietää, kuinka todellisuudessa on asiain laita? Sama se, onko jokin oppi kristitty tai buddhalainen tai mikä tahansa, sama se, mutta onko se tosi? Jos oppi on tosi, silloin on aivan sama, millä nimellä sitä kutsutaan.

Ensiksi, onko kristitty, kristillinen oppi Jeesus Kristuksen pelastuksesta, hänen syntymästään, eli jumalan pojan syntymästä maan päälle, onko se kristillinen oppi yksinomaan kristinuskolle kuuluva oppi? Mitä sanovat tähän ne tiedemiehet, ne tutkijat, joita kutsutaan ja jotka kutsuvat itseään komperatiiviseksi mytologeiksi, vertaileviksi mytologeiksi eli tarun tutkijoiksi, mitä he sanovat tähän kysymykseen? He vastaavat: on erehdys luulla, että kristinusko olisi tuonut mitään erityisesti uutta, tämä on erehdys, on erehdys niin luulla. Sillä kun he ovat tutkineet uskontoja, kun he ovat tutkineet sekä eläviä että kuolleita uskontoja, niin he ovat huomanneet, että kaikissa uskonnoissa on aina opetettu samaa, samoja oppeja on opetettu kaikissa uskonnoissa. Kaikissa uskonnoissa on juuri opetettu myös tuommoisesta vapahtajasta; vapahtajasta, joka on syntynyt maan päälle; vapahtajasta, joka täällä on elänyt, kuollut, käynyt tuonelassa, kuolleitten valtakunnassa ja noussut taas ylös kuolleista. Tämän opin me huomaamme kaikissa uskonnoissa. Ottakaamme joitakin esimerkkejä.

Meidän kristikuntamme viettää Kristuksen syntymäjuhlaa joulukuun 24 tai 25 päivänä, ja me luulemme

tietysti silloin kristikunnassa, että me vietämme aivan erityistä juhlaa, aivan semmoista erityistä kristillistä juhlaa, jota koskaan ennen ei ole vietetty, josta koskaan ennen ei ole tiedetty. Ja kuitenkin on aivan merkillisesti totta, että tämmöistä juhlaa on aina vietetty, kaikissa uskonnoissa. Vanhassa Intiassa kutsuttiin tuota joulukuun 25 päivää kaikkien jumalien aamuksi. Silloin annettiin lahjoja toinen toisilleen, varsinkin kukkia, seppeleitä, köynnöksiä ja koristettiin taloja niillä. Vanhassa Persiassa vietettiin joulukuun 25 päivänä Mithran, heidän vapahtajansa, heidän jumalansa Mithran syntymäjuhlaa. Silloin Hän syntyi, sitten hän eli, sitten hän astui tuonelaan, sitten hän nousi ylös. Tämän vapahtajan syntymäjuhlaa vietettiin joulukuun 25 päivänä. Sitten me tiedämme, että vanhassa Egyptissä vietettiin joulukuun 25 päivänä heidän vapahtajansa Horuksen syntymää. Horus oli Isis-neitsyeen, Isis-jumalattaren poika. Hän oli ihmiskunnan vapahtaja, hän oli egyptiläisten vapahtaja; ja juuri egyptiläisten suhteen on merkillinen tosiasia se, että tänä samana joulukuun 25 päivän aamuna, jouluaamuna kannettiin aina vanhassa Egyptissä kaupungeissa ympäri juhlasaatoissa Horus-lapsen kuvaa, kannettiin ympäri kansan ihailtavaksi ja palveltavaksi. Aivan samalla tavalla tehdään tänä päivänä Roomassa. Siellä myös jouluaamuna kannetaan ympäri Jeesus-lapsen kuvapatsasta.

Sitten meillä on vielä toisia esimerkkejä. Vanhassa Perussa oli vapahtaja Viracocha. Hänen syntymäjuhlaansa vietettiin niinikään joulukuun 25 päivänä. Vanhassa Meksikossa atzteekeilla oli vapahtaja Quetzalcoatl. Hänen syntymäjuhlaansa vietettiin niinikään joulukuun 25 päivänä. Vanhoilla skandinaaveilla oli jumala Frey, ja hänen syntymäjuhlaansa vietettiin joulukuun 25 päivänä. Vanhassa Syyriassa oli jumala Adonis. Hänen syntymäjuhlaansa vietettiin joulukuun 25 päivänä. Vanhassa Kreikassa oli heidän vapahtajansa Bacchus, valon jumala, elämän jumala Bacchus. Hänen syntymäjuhlaansa vietettiin myös silloin joulukuun 25 päivänä. Ja sitten vanhassa Roomassa oli juhla joulukuun 25

päivänä. Silloin vietettiin syntymäjuhlaa, jota kutsuttiin latinankielellä *natalis solis invicti*. Tämä merkitsee suomeksi: ”voittamattoman auringon syntymäpäivä”. Ja tämä nimi selitti tiedemiehille, niille vertaileville mytologeille, heidän mielestään selvästi, mistä oli kysymys. ”Aa” he sanoivat, ”*natalis solis invicti*, voittamattoman auringon syntymäpäivä! Niin tosiaankin, joulun aikana aurinko syntyy uudestaan, joulun aikana todella on pimeyden valta murrettu. Sitä ennen ovat päivät tulleet yhä lyhyemmiksi, yöt pitemmiksi, niin että luonto pelkää, että valo kokonaan poistuu. Silloin äkkiä syntyy taas valo uudestaan talven tasauspäivänä; silloin syntyy valo uudestaan, aurinko syntyy uudestaan, vapahtaja taas syntyy maailmaan, sillä auringosta tulee lämpö, se on meille elämä!”

”Siis”, sanoivat nuo vertailevat tutkijat, ”siis me huomaamme: kaikissa uskonnoissa puhutaan vapahtajasta, kaikissa uskonnoissa on aina vietetty hänen syntymäpäiväänsä jouluna! Mikä on selvempää, kuin että tämä kaikki on tarua — sentähden he kutsuvat itseään mytologeiksi, tarujen tutkijoiksi, ja tiedetään mytologiaksi — tämä on tietysti aurinkotarua. Ei ole olemassa mitään semmoista vapahtajaa, ei niitä ihmisinä ole ollut olemassa, vaan kaikki tämä on aurinkotarua. Se on aurinko, jonka syntymäjuhlaa on vietetty jouluna. Sitä on kaikissa uskonnoissa vietetty. Kristinusko on myös yksi noita uskontoja, noita vääriä uskontoja, joissa tietysti on palveltu aurinkoa, koska aurinko on aina, jota voi palvella, ainoa jumala, josta me tiedämme. Luonnollista on, että ihmiset ovat sitten aurinkoa palvelleet, hänen syntymäjuhlaansa viettäneet.”

Näin selittivät vertailevat mytologit ja he antoivat tukea siis materialistiselle käsitykselle. Mutta sittemmin on tieteellinen tutkimus, historiallinen tutkimus todistanut, että esim. Buddha, joka syntyi neitsyeestä Haajaasta, että Buddha on aivan epäilemättä historiallinen henkilö. Myöskin pidetään nykyään aivan todistettuna, että esim. Jeesus Kristus on historiallinen olento. Meillä on siis nyt ainakin kaksi semmoista merkillistä ihmistä, joita on kutsuttu vapahtajiksi,

joita on palveltu vapahtajina: meillä on siis ainakin kaksi, jotka todella ovat olleet olemassa. Kuinka tämä on selitettävissä? Jos kaikki on vain aurinkotarua, niin kuinka sitten kuitenkin on ihmisiä ollut olemassa? Tähän kysymykseen ei voi vastata muu kuin se teosofinen tutkimus, joka tuolta uudelta, korkeammalta kannalta katselee kaikkia uskonnollisia ilmiöitä ja kaikkia uskontoja. Teosofia yksin voi meille selittää tämän pulman. Ja teosofia sanoo: Kuten tiedämme: on kyllä aivan totta, että on olemassa tuommainen symboliikka, tuommainen aurinkotaru, se on aivan totta, sillä se perustuu luonnon tosiasioihin. On aivan totta, että ikäänkuin yhteisestä sopimuksesta on kaikissa uskonnoissa valittu juhlapäiväksi tuo päivä, joulukuun 25 päivä, talven tasauspäivä. On aivan luonnollista, että se päivä on valittu, koska se perustuu siihen tosiseikkaan, että valo silloin syntyy uudestaan, mutta tämä ei ole ainoastaan fyysillinen asia. Se on symboliikkaa, se on samalla vertauskuva siitä henkisestä valosta, joka voi syntyä. Ja mitä tulee näihin vapahtajiin, niin me tiedämme, että teosofinen tutkimus juuri selittää, että niitä on ollut olemassa, niitä on tietysti ollut olemassa. Jokaisessa uskonnossa on ollut olemassa tällainen keskushenkilö, tällainen vapahtaja, jokaisessa uskonnossa on ollut olemassa semmoinen jumala, ihminen, jota on palveltu. Jokaisessa uskonnossa on vapahtaja ollut olemassa, sanokaamme sitten, että jumala on ilmoittanut itsensä monta kertaa maailmassa, mikä on tietysti totta. Jos jumalalla tarkoitamme rakkautta, yhteistä elämää, sitä henkeä, joka on kaiken takana, niin hän on tietysti ilmoittanut itsensä eri aikoina eri ihmisissä, eri ihmisten välityksellä. Hän on käyttänyt aivankuin eri ihmisiä välikappaleena, sanottakoon häntä sitten Häneksi tai ”Se”ksi tai miksi tahansa. Eri ihmiset ovat silloin eri aikoina ilmentäneet jumalaa eri ihmisille. Tämä on tietysti totta. Tai sitten voi sanoa toiselta kannalta, että eri aikoina eri paikoissa on aina ollut ihmisiä, jotka ovat pyrkinet jumalan luo, jotka ovat päässeet täydellisiksi, jotka ovat saavuttaneet totuuden tiedon. Nämä ihmiset ovat sitten aivankuin ilmoittaneet jumalan muille ihmisille, he ovat vain

selittäneet, mitä elämä on. On sama, miltä kannalta katsoo. Tosiseikka on, että näitä vapahtajia on ollut olemassa, että he ovat olleet ihmisiä ja samalla ilmentäneet jumalaa. He ovat olleet jumalallisia olentoja, mutta eivät sen merkillisemmällä tavalla kuin kuka muu ihminen tahansa voisi sitä olla, jos hän olisi yhtä täydellinen kuin he. Tämä on nyt teosofinen käsitys asiasta.

Mutta me tiedämme, ja meidän täytyy pitää juuri mielessä, että koko tämä symboliikka, koko tämä vertauskuva vapahtajan syntymästä, elämästä, kuolemasta ja ylösnousemuksesta, että koko tämä vertauskuva eli koko tämä historia on samalla myös tosi ulkonaisesti, tosi sillä tavalla, että se on ollut jonkun erityisen ihmisen historiallinen elämä, ja tosi myös sillä tavalla, että tämä sama vertauskuva on samalla myös vertauskuva toisesta, sisäisestä asiasta. Sillä jos nyt olisi joka uskonossa ollut oma vapahtajansa, joka juuri sille olisi tuonut pelastuksen sanoman, niin silloin tietysti kristillinen käsitys Jeesus Kristuksesta ja kristillinen käsitys Jeesuksen syntymästä olisi vain kristillinen, eikä voisi tarkoittaa mitään muuta kuin juuri tuon Jeesus Kristuksen syntymää. Silloin meidän tietysti täytyisi sanoa, että kristityt erehtyvät jos he luulevat, että Jeesus Kristus on tullut pelastamaan muitakin kuin kristityitä, sillä toisissa uskonnoissa on toisia vapahtajia, jotka aivan samalla tavalla ovat pelastaneet niihin kuuluvat ihmiset näyttämällä heille elämän tien ja jumalan.

Mutta me tiedämme teosofiselta kannalta, olemme oppineet, että tämä oppi, mikä joka uskonossa uudistuu, tämä oppi vapahtajasta, joka on meidät vapahtanut ja joka on ihmiskunnan vapahtanut — sillä uskonnoissa selitetään aina, että hän on vapahtanut ihmiskunnan, koko ihmiskunnan — me tiedämme, me olemme ymmärtäneet, me olemme kuulleet, me olemme saaneet oppia ja tiedämme, että tämä oppi on samalla vertauskuva aivan yleisinhimillisestä totuudesta. Voisimmepa todella sanoa yleisinhimillisestä totuudesta, sillä tiedämme, että on olemassa ainakin kaksi asiaa, joita juuri tämä oppi pelastuksesta, vapahtajasta, vapahtajan syntymästä, kuolemasta

ja ylösnousemuksesta, joita ne kuvaa. On ainakin kaksi semmoista tosiseikkaa olemassa. Katsokaamme lyhyesti niitä.

Toinen on se, mitä me voisimme kutsua järjen heräämiseksi. Jos me ajattelemme ihmiskuntaa eläinten kannalta, jos me ajattelemme nykyistä eläinkuntaa, silloin heti voimme sanoa, että eläimissä ei ole järkeä, eläimissä ei ole järjen valoa. Eläimessä on tunnetta, eläimessä on kyllä myös jonkinlaista ajatusta, ymmärrystä. Me näemme paljon hapuilevaa ymmärrystä eläimessä, mutta me emme näe siinä mitään järkeä tuossa korkeammassa, ylevämmässä merkityksessä, sitä järkeä, joka kysyy: Missä on jumala, kuka on jumala, kuka ihminen on, mitä on elämä, mistä minä olen tullut ja mihin minä menen? Näitä kysymyksiä eivät eläimet tee. Näitä kysymyksiä ei liioin tee ihminenkään, jos hän on perin eläimellisellä kannalla, jos hän on vielä aivan semmoinen eläimellis-personallinen olento, joka tyytyy suorastaan ruumiilliseen elämään. Silloin hän ei tee näitä filosofisia kysymyksiä, silloin hänessä järki jumalallisempänä, korkeampana voimana ei vielä vaikuta.

Mutta epäilemättä on olemassa semmoinen jumalallinen järki, semmoinen korkeampi, merkillisempi järki, joka ihmisessä kysyy, mikä on totuus; joka tahtoo tietää, joka etsii ja kysyy. Tällöinen järki on olemassa. Me emme voi sanoa, että se järki olisi kehittynyt alhaalta päin, että se jonkinmoisen evolution kautta olisi yksinomaan alhaalta päin kehittynyt, sillä silloin semmoinen järki, se olisi luonnollisesti rajoitettu personallisuuteen, se olisi luonnollisesti rajoitettu ruumiiseen, se oli luonnollisesti rajoitettu ihmisen omaan itseen, niin että se ei voisi muuta kuin palvella häntä itseään, hänen omaa itsekkyyttään. Mutta tämä järki on aivan semmoinen yleispätevä, se on teoreettinen järki, se on inhimillinen järki, sitä ei mikään rajoita. Kun ihminen kysyy: Mikä on totuus?, niin ei hän kysy sitä missään itsekkäässä tarkoituksessa. Hänen sieluunsa on tullut silloin hirveä tuska, joka tahtoo tietää, ja se huutaa hänen kauttansa: Mikä on totuus? Hän on tullut silloin elämässään semmoiseen kohtaan,

että hän tahtoo tietää tämän asian, hänen täytyy saada tietää tämä asia, muuten on koko elämä musta ja pimeä muuten kaikki menee hukkaan.

Kun ihmisessä tämä herää, silloin voi sanoa, että se järki on korkeudesta, että se järki on ylhäältä kotoisin. On tiedemiehiäkin, jotka suorastaan tunnustavat tämän. Esim. tuo tunnettu luonnontutkija Wallace nimenomaan sanoo, että ihmisen todellinen järki — ”die reine Vernunft” niinkuin Kant sanoo — että se ei olisi voinut syntyä evolutionin kautta, vaan että se on taivaallista luontoa, se on Prometheus-tuli, joka on taivaasta riistetty, se on jumalallista alkuperää. Tämä järki on ihmisessä, se on kaikissa ihmisissä; se voi jokaisessa herätä ja sitä voi herättää toisissa ihmisissä. Tämä järki on olemassa, sitä emme voi kieltää. Sentähden me kaikki olemme täällä nyt.

Tämä järki se meidät erottaa alemmista kehitysmuodoista, se meidät erottaa eläinkunnasta, se erottaa meidät eläinkunnan yläpuolelle. Kun tämä järki meissä syntyy, silloin voimme sanoa, silloin meidän täytyy sanoa, että vapahtaja syntyy meidän sisässämme, vapahtaja, joka pelastaa meidät pimeydestä ja tietämättömyydestä. Sillä mitenkä voisi päästä tietämättömyydestä muuten kuin järjen avulla, mitenkä pimeydestä muuten kuin valon, järjen avulla? Se on järki, joka on kaikissa ihmisissä vapahtaja, se on järki, jonka toinen puoli myöskin on ymmärrys ja ajatus. Ne ovat syntyneet alhaalta päin, mutta järki korkeammassa merkityksessä on ylhäältä. Järki on ihmiskunnan vapahtaja, aivan niinkuin Jeesus Kristus sanoo: ”Vaeltakaa niinkauan, kuin teissä on valo. Korottakaa Ihmisen poika itsessänne. Jos valo, joka teissä on, on pimeä, kuinka pimeä onkaan silloin itse pimeys!” Se on järki, jota Jeesus tarkoitti, se on juuri järki ihmisen sisässä, jota emme saa kieltää, se korkeampi järki, jumalallinen järki. Sitä emme saa kieltää. Se yksin voi meidät pelastaa kaikesta tietämättömyydestä ja ristiriidasta. Se on ihmiskunnan vapahtaja.

Mutta niin totta kuin onkin, että järki yksin voi meidät pelastaa tietämättömyydestä, niin sittenkin voimme syystä

kysyä: Saattaako järki pelastaa meidät myös itsekkyydestä, pahuudesta, synnistä, saattaako järki meidät siitä pelastaa? Ja me tiedämme, että esim. kristinuskossa juuri viitataan tähän, kun sanotaan: Järki ei voi teitä pelastaa omasta pahuudestanne, sentähden te tarvitsette vapahtajaa! Onko siis olemassa tällaista vapahtajaa, onko olemassa mitään muuta vapahtajaa kuin järki? Mehän juuri tiedämme, että järki tavallisesti ilmenee tuommoisena ymmärryksenä, ajatuksena, joka palvelee ihmisen itsekkyyttä. Ainoastaan noina korkeina hetkinä, jolloin ihminen aivankuin luonnon pakosta kysyy, mitä on elämä ja mikä on totuus, ainoastaan semmoisine hetkinä, jolloin jumalallinen järki hänessä vaikuttaa, sellaisina hetkinä ei järki palvele hänen itsekkyyttään, mutta muuten se saattaa palvella itsekkyyttä.

Missä on siis se vapahtaja, joka voi ihmisen pelastaa itsekkyydestä, pahuudesta ja synnistä? Onko semmoista vapahtajaa olemassa? Jos nyt se vapahtaja olisi Jeesus Kristusessa, niin silloin me voisimme sanoa, että Jeesus Kristus vasta toi pelastuksen; silloin me voisimme sanoa, että jumala, olkoon hän sitten kuka tahansa, että jumala ei ole ennen pitänyt ollenkaan ihmisistä huolta katsoen heidän pahuuteensa ja itsekkyyteensä. Mutta kuinka on? Onko Jeesus Kristus, tuo historiallinen henkilö, onko hän millään erityisellä tavalla ihmisten vapahtaja pahuudesta? Ei ole. Ei ole sen ihmeellisemmällä tavalla kuin kaikki muutkaan vapahtajat.

Mutta tuo suuri oppi, tuo suuri vertauskuva vapahtajan syntymästä, elämästä, kuolemasta ja ylösnousemuksesta, se sisältää, kuten tiedämme, toisenkin salaisuuden, toisenkin totuuden. Se kuvaa myös toista luonnon tosiseikkaa, inhimillistä, sielullista tosiseikkaa. Se kuvaa sitä tosiseikkaa, että samoin kuin on olemassa järki, jumalallinen järki, joka pelastaa meidät tietämättömyydestä, samoin on myös olemassa jumalallinen rakkaus, jumalallinen, elävä ihminen, sisäinen ihminen, jota kristikunnassa on kutsuttu mystilliseksi Kristukseksi, että samalla on olemassa tämä luonnon tosiseikka, mystillinen Kristus. Ei se ole mikään olento, joka on

elänyt silloin tai tällöin maan päällä, niin kuin ei järjestäkään voi sanoa, että se on olento, joka on elänyt silloin tai tällöin maan päällä, vaan mystillinen Kristus on semmoinen — niinkuin teosofiassa sanotaan — kristusprinsiippi, semmoinen jumalallinen rakkaus, elävä voima; ei mikään kuollut aate, vaan elävä todellisuus, elävä voima, joka on ihmiskunnan takana ja joka voi herätä ihmisen sisässä. Tämä on mystillinen Kristus. Siitä Paavali puhuu, me aivan selvästi näemme, että Paavali puhuu siitä, kun hän sanoo, että ”sitä varten minä teen työtä, että Kristus teissä syntyisi ja kasvaisi, että Kristus teissä varttuisi ja kasvaisi”. Eihän Kristus jonkinlaisena personallisena olentona, inhimillisenä olentona voi syntyä toisen ihmisen sisässä. Kun Paavali teki työtä sen puolesta, että Kristus varttuisi opetuslapsissa, niin hän tietysti tarkoitti jotakin yleisinhimillistä, yleispätevää, yleistä asiaa, joka ei ole rajoitettu mihinkään aikaan tai paikkaan. Tämä mystillinen Kristus on olemassa, tämä mystillinen Kristus on todellisuus, aivan kuin järjen valo on todellisuus, ja se voi ilmetä ihmisen sisässä.

Järki on aina yhtäpitävä, jokaisessa ihmisessä on jumalallinen järki yhtäpitävä. Me tiedämme, että matematiikka on aivan kuin ilmaus puhdasta järkeä, siinä ei kukaan sano eri tavalla. Kaksi kertaa kaksi on neljä. Jokainen, jossa on se valo, hän myöntää, että kaksi kertaa kaksi on neljä. Järki, puhdas järki on yhtäpitävä kaikissa.

Samalla tavalla on olemassa mystillinen Kristus, joka sekin on sama kaikissa ihmisissä, joissa se on herännyt. Se on rakkaus. Se on elävä rakkaus ja rakkauden elävä voima. Se on aivankuin ihminen, se on aivan kuin elävä ihminen, joka syntyy ihmisen sisässä. Sentähden voidaan sanoa, että ihminen ei ole vielä ihminen sanan täydellisessä merkityksessä, niin kauan kuin hänessä ei vielä ole syntynyt mystillinen Kristus. Vasta sitten, kun hänessä on Kristus syntynyt, vasta sitten hän on todellinen ihminen ja vasta sitten voidaan puhua, että ihminen on pelastettu pahan teiltä, että ihminen todella on astunut semmoiseen elämään, jossa hän enää ei ole itsekkyyden

alainen, vaan jossa elämässä hän välttämättä enemmän ja enemmän vapautuu itsekkyydestä, pahuudesta ja synnistä. Me voimme sanoa niin, että se ihminen, jossa Kristus on syntynyt, on siveellisesti pelastettu.

Tämä on nyt se suuri totuus mystillisestä Kristuksesta, ja siinä eivät auta minkäänlaiset inhimilliset luulot tai luulotellut. Ei ihminen ollenkaan voi luulotella itselleen: minussa on syntynyt Kristus, tai minä olen pelastettu. Tuohan ei olekaan niin tavallista, että joku sanoo: minussa on syntynyt Kristus, vaan tavallisesti puhutaan siitä, että ihminen on pelastettu. Pelastettu — mitä se voi merkitä? Jollei se ole suorastaan semmoista jonkinlaista autosuggestiota, semmoista hysteeristä sairaalloisuutta, jollei se ole suorastaan mielikuvitusta, niin sen pitäisi merkitä sitä, että ihminen on pelastettu pahuudesta, synnistä ja itsekkyydestä, että ihminen on pelastettu helvetistä omassa itsessään, että ihminen on pelastettu pahasta. Tässä on kysymyksessä henkinen todellisuus. Ihminen ei voi sitä sanoa, ennenkuin Kristus on hänessä syntynyt. Jos hän niin sanoo itselleen tai muille, niin hän vain uskottelee, hän luulottelee, mutta elämän todellisuuden edessä hän ei voi sitä sanoa, hän ei voi sanoa: Minä olen pelastettu pahasta, synnistä ja itsekkyydestä, ennenkuin Kristus todellisesti on syntynyt hänen sisällään. Ja kun Kristus todellisesti on hänen sisällään syntynyt, silloin on hänelle tapahtunut semmoista, että sen kyllä tulee tietämään. Sillä me tiedämme, että ne ihmiset, joissa Kristus on syntynyt, joissa on syntynyt tuo pelastava, mystillinen voima, ne ihmiset eivät ole kuolevaisia samalla tavalla kuin muut tavalliset ihmiset. He eivät ole kuolevaisia sanan tavallisessa merkityksessä. He eivät ole kuolevaisia siinä merkityksessä, että he elettyään jonkun aikaa kuoleman jälkeen erilaisissa tiloissa, kaamalookassa ja taivaissa, niinkuin me sanomme, että ihminen elettyään jonkun aikaa semmoisissa tiloissa sitten aivankuin häviää personallisena olentona. Ja kun hänen korkeampi minänsä, hänen henkensä syntyy uudestaan maan päälle, niin se on uusi olento, se ei ole enää sama, vaan se uusi

persona. Tavallinen ihminen on kuolevainen, mutta ne, joissa Kristus on syntynyt, ne eivät kuole tällä tavalla. Meissä on siksi paljon ja suorastaan hengessä minuutta, että se heidän minuutensa kestää yli kuoleman. He käyvät läpi nuo tilat, mutta eivät kadota minuuttaan, eivät kadota niin sanoaksemme omaa itseään, vaan kun he tulevat takaisin, niin he ovat tilaisuudessa sangen pian muistamaan, että ovat ennen olleet olemassa, ja muistamaan, että he ovat pelastettuja olentoja. Tämä on se salaperäinen ero tavallisten ihmisten ja niiden välillä, joissa Kristus, mystillinen Kristus on syntynyt. Ja ne ihmiset, joissa mystillinen Kristus on syntynyt, kasvanut ja varttunut, ne ovat tulleet itsetietoisesti kuolemattomiksi. Me tiedämme, että täydellisimmät heistä elävät aivan samoina olentoina, Mestareina, niinkuin me sanomme, läpi aikakausien. Sentähden on yksi tunnusmerkki olemassa, jonka mukaan ihminen voi tietää itse, onko hänessä syntynyt mystillinen Kristus, kuuluuko hän pelastettujen joukkoon. On olemassa yksi tunnusmerkki ja se on, että hän silloin tuntee toisia, hän silloin tuntee sanokaamme nyt tässä kristikunnassa, Jeesus Kristuksen, tuon toisen ihmisen, josta hän tietää, josta hän on kuullut, josta hän aivan varmasti tietää, että hänessä on elänyt ja elää mystillinen Kristus täydellisyydessään. Hän tuntee silloin sen henkilön, sen ihmisen.

Tämä on siis suuri todellisuus, mahtava todellisuus tämä mystillinen Kristus, aivan samalla tavalla kuin järki on suuri todellisuus, jota emme voi kieltää. Ja jos jossakin ihmisessä on järki, niin hän heti tietää ja huomaa, kenessä toisessa on järki, jumalallinen järki. Samalla tavalla mystillinen Kristus myös nostaa ihmisen erityiselle tasolle, niin sanoakseni. Se on todellisuus, ja ihminen tämän todellisuuden valossa kyllä saattaa luulotella itselleen asioita. Hän saattaa uskonnoissa luulotella itselleen, että hän on pelastettu, tai nimittää sitä muilla nimillä, esim. että hän on Nivanan saavuttanut. Mutta jos ihminen todellisuudessa on jotain saavuttanut, niin on olemassa siitä tuntomerkkejä, semmoisia tunnusmerkkejä, joita hän voi itsekkin itseensä sovittaa.

Nyt vihdoin, kun olemme tällä tavalla luoneet katsauksen uskontoon, huomanneet, mitä uskonto on, ja nähneet, että uskonto on todellisuutta, se on kokemusta, se on ihmisen henkistä, sisäistä kehitystä, nyt me voimme silloin ymmärtää, mitä kirkko on, ja mikä olisi kirkon tehtävä ja merkitys.

Jos me kysyisimme tänä päivänä kirkolta, mitä kirkko on, niin saisimmekohan mitään vastausta. Ei kukaan meistä oikeastaan tiedä, mitä kirkko on. Kaikki me olemme syntyneet kirkkoon, kaikki me olemme kristityitä, kaikki me kuulumme kristilliseen kirkkoon. Mutta mitä se merkitsee? No, se että me kuulumme kristilliseen kirkkoon, se merkitsee, että me olemme erotetut buddhalaisista, islamilaisista jne. Mutta onko se itsessään mitään, siihen tuskin voisimme mitään sanoa. Mehän olemme kaikki kristityistä keskenämme, ei siis ole mitään erotusta. On ainoastaan olemassa erotus meidän ja pakanain välillä, mutta sekö se on kirkkoa? Niin tietysti luullaan meidän aikanamme, mutta siihenkö se sitten rajoittuu koko kirkon merkitys?

Mitä sana ”kirkko” merkitsee? En tarkoita suomalaista sanaa, se tietysti on johtunut ruotsalaisesta sanasta ”kyrka”, joka puolestaan on johtunut alkuperäisestä kreikkalaisesta sanasta ”kyriakon”, joka merkitsee ”herra”. Mutta mitä sana ”kirkko”, jota vastaava sana kreikankielessä oikeastaan on ”ekkleesia”, mitä se merkitsee? Se merkitsee ”valittujen seurakunta”. Monet ovat kutsutut, harvat ovat valitut”. Kirkko, jos se mitään olisi, pitäisi sen olla ekkleesia, valittujen seurakunta, semmoisten ihmisten seurakunta, jotka ovat valitut. Missä merkityksessä valitut? Joko siinä merkityksessä, että heissä elää mystillinen Kristus, tai sitten siinä, että he itsetietoisesti pyrkivät mystillistä Kristusta kohti, taikka sitten kirkko käsittää näitä molempia, mutta silloin näitä ihmisiä johtamassa olisi ainoastaan niitä, joissa mystillinen Kristus on syntynyt ja jotka jotakin tietävät elämän salaisuudesta. Ja silloin ne, jotka todellisesti, itsetietoisesti sielunsa koko voimalla pyrkivät tätä mystillistä Kristusta kohti, nämä ihmiset

muodostaisivat pyhän seurakunnan, muodostaisivat kirkon, ekkleesian. Nyt kun kirkkoon kuuluvat kaikki, niin se merkitsee, että kaikki henki häviää, kaikki pyrkimys häviää, ei ole mitään tietoa, ei mitään pyrkimystä. Mutta kun kirkko olisi pyhään seurakunta, semmoinen, johon kuuluisivat tietäjät ja heidän opetuslapsensa, silloin me voisimme sanoa, että se kirkko olisi jotakin, silloin me voisimme sanoa, että sen tehtävä ulkomaailman suhteen olisi todella lähetystoimen laatua, lähetysaarnaanajan tointa. Sen tehtävä ulkomaailman suhteen olisi silloin vaikuttaa suolana, vaikuttaa pelastavana voimana. Sen tehtävä olisi nostaa ihmisiä ylös tietämättömyydestä, henkisestä pimeydestä, henkisestä kylmyydestä, sen tehtävä olisi silloin todellinen. Eivät silloin olisi ihmiset jaettu paikkakunnan ja ajan mukaan kristityiksi ja pakanoiksi. Kaikki ihmiset, jotka eivät kuuluisi siihen ekklesiaan, kirkkoon, olisivat pakanoita siihen verraten. Me kaikki, jotka emme siihen ekkleesiaan kuuluisi, me olisimme pakanoita. Ja emmehän me suinkaan olekaan missään ihmeellisemmässä merkityksessä kristityitä kuin nk. pakanat. Kaikki me olemme samanlaisia ihmisiä.

Jos siis olisi olemassa todellinen kirkko, ekkleesia, johon kuuluisivat tietäjät ja heidän opetuslapsensa, silloin kaikki muu ympäröivä maailma olisi siihen verrattuna pakanamaailma, ja sen tehtävä olisi kutsua niitä ihmisiä, kutsua niin monta kuin mahdollista, suorittaa lähetysaarnaanajan tointa. Silloin yhä useampi ja useampi sielu voisi liittyä heihin, yhä useammassa ja useammassa sielussa heräisi halu totuuteen, heräisi pyrkimys mystilliseen kirkkoon. He liittyisivät siihen seurakuntaan, he saisivat siitä henkistä kannustusta, he alkaisivat silloin itsekin pyrkiä. Tämän luontoinen tehtävä olisi kirkolla, tämä olisi kirkon oikea ekkleesia, oikea sisäinen merkitys ja tehtävä. Ja jos kirkko on nyt muuta, niin se on kadottanut tietysti tarkoituksensa, kadottanut merkityksensä, kadottanut henkensä. Ja jos me ajattelemme, mikä muu merkitys kirkolla silloin voisi olla, niin me ymmärrämme, että se voisi olla suureksi avuksi maailmalle siinä merkityksessä, että se vetäisi luokseen

kehittyneempiä sieluja. Jos me nyt ajattelemme, mitenkä on semmoisen kehittyneemmän sielun laita, kun hän syntyy tähän maailmaan, mitenkä hänen on, niin meidän täytyy tunnustaa, että tukala on semmoisen kehittyneemmän sielun asema, kun se syntyy tähän meidän kristikuntaamme. Kehittyneempi sielu on semmoinen ihminen, jolla on muistot ja tiedot henkisistä todellisuuksista. Kehittyneempi sielu todellisuudessa itse elää ihanteessa, itse elää rakkaudessa ja aivankuin yläilmoissa. Hän uskoo ja luulee, että kaikki ihmiset ovat hyviä. Hän uskoo lapsena ja nuorena, että kaikki ihmiset ovat hyviä, kaikki tahtovat kaikkien parasta, kaikki palvelevat totuutta, kaikki tahtovat rakastaa, kaikki tahtovat tehdä oikein. Ja sitten hän herää, sitten, kun hän on elänyt jonkin aikaa tässä maailmassa, ja herää näkemään, että niin ei olekaan, että ihmiset eivät ollenkaan tavoittele totuutta, että ihmiset eivät ollenkaan välitä mitään todellisuuksista. Heille ovat elämän todellisuutta ainoastaan semmoiset asiat, jotka hänelle ovat harhaa. Heille on elämän todellisuus nautinto, kunnia, rikkaus, valta, kaikenlaiset semmoiset asiat, jotka häntä eivät viehätä, jotka kehittyneempää sielua eivät viehätä. Hän tahtois Jumalaa, hän tahtois totuutta, hyvyyttä, rakkautta, jaloutta. Hän huomaa, että ihmiset juoksevat rahan perässä, ja silloin hänen herämyksensä on katkera. Mutta kukaties hänkin alistuu, kukaties hänkin, kun muut häneen vaikuttavat, kun muut hänelle selittävät: Sinä olet turhanpäiväinen olento, sinä olet hassu, sinä et tule toimeen elämässä!, kukaties hänkin alistuu tämmöisten elämän lakien alle.

Mutta ajatelkaamme, jos meillä olisi semmoisia seurakuntia, semmoisia todellisia kirkkoja, yksi yhdessä maassa, tai monta yhdessä maassa, semmoisia todellisia ekkleesioita, pyhain seurakuntia, minne voisi tuommoinen kehittynyt olento syntyä! Siellä annettaisiin hänen parempien ominaisuuksiensa kehittyä, että hän tulisi yhä jalommaksi, kehittyneemmäksi, puhtaammaksi. Jos niitä ominaisuuksia hänessä kasvatettaisiin, ajatelkaa, kuinka paljon ihmiskunta silloin voisi kehittyä, kuinka paljon silloin todella kirkko voisi

nostaa ihmiskuntaa! Silloin sen helmaan syntyisivät viisaat olennot, viisaat ihmiset, kehittyneet sielut, silloin todella se nostaisi ihmiskuntaa.

(Nyt tahdomme katsoa ensi kerralla, ymmärsivätkö kristinuskon alkuaikoina, että kirkko silloin oli tämmöistä, ja osasivatko toteuttaa tätä.)